

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

|                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Факультет</b>                                                                         | Інженерно-технологічний<br>Біолого-технологічний                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Кафедра</b>                                                                           | Охорони праці та фізики<br>Технології виробництва продукції тваринництва                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Галузь знань, шифр та назва спеціальності</b>                                         | 20 «Аграрні науки та продовольство»<br>208 «Агроінженерія»                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Освітньо-професійна програма</b>                                                      | Системи точного землеробства                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Рівень вищої освіти</b>                                                               | другий (магістерський)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Ступінь вищої освіти</b>                                                              | магістр                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Назва і код дисципліни</b>                                                            | 1.2.8. Охорона праці в галузі, екологія праці та цивільний захист                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Курс та семестр вивчення</b>                                                          | другий курс, третій семестр                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Форма навчання</b>                                                                    | денна                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Прізвище, ім'я та по-батькові викладачів, науковий ступінь і вчене звання, посада</b> | Шандиба О.Б., к.т.н., доцент кафедри охорони праці та фізики<br>Приходько М.Ф., к.с.-г.н, доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Профайл викладачів</b>                                                                | Шандиба Олександр Борисович, к.т.н., доцент,<br><a href="http://itf-sau.com.ua/index.php/kafedri/okhoroni-pratsi#шандиба-олександр-борисович-к-т-н-доцент">http://itf-sau.com.ua/index.php/kafedri/okhoroni-pratsi#шандиба-олександр-борисович-к-т-н-доцент</a><br>Приходько Микола Федорович, к.с.-г.н, доцент,<br><a href="http://btf.snau.edu.ua/?p=465">http://btf.snau.edu.ua/?p=465</a> |
| <b>Е-mail викладачів</b>                                                                 | <a href="mailto:abshandyba@ukr.net">abshandyba@ukr.net</a><br><a href="mailto:nikprihodk@gmail.com">nikprihodk@gmail.com</a>                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Сторінка курсу в Moodle</b>                                                           | <a href="https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3056">https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3056</a>                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Консультації</b>                                                                      | Періодично згідно графіку консультацій на протязі вивчення курсу навчальної дисципліни                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

### Обсяг курсу

| Вид заняття     | Лекції | Практичні заняття | Лабораторні заняття | Самостійна робота |
|-----------------|--------|-------------------|---------------------|-------------------|
| Кількість годин | 12     | 24                | -                   | 114               |

| Рік викладання | Семестр | Спеціальність                                                         | Курс, (рік навчання) | Нормативна / вибіркова |
|----------------|---------|-----------------------------------------------------------------------|----------------------|------------------------|
| 2019           | 3       | 208<br>Агроінженерія<br>спеціалізація<br>Системи точного землеробства | 2м                   | нормативна             |

### Опис навчальної дисципліни (анотація курсу)

**Назва і код дисципліни** - 1.2.8. Охорона праці в галузі, екологія праці та цивільний захист

**Кількість кредитів** – 5

**Кількість модулів** – 2

**Кількість змістових модулів** – 4

**Загальна кількість годин** – загальна – 150; лекції – 12; практичні заняття – 24; самостійна робота – 114

Курс дисципліни „Охорона праці в галузі, екологія праці та цивільний захист” для студентів за спеціальністю 208 «Агроінженерія» (спеціалізація „Системи точного землеробства”) передбачає формування професійно-орієнтованого комплексу знань, умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління безпекою праці, поліпшення умов виробництва та у сфері цивільного захисту з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, враховуючи нерозривну єдність успішної професійної діяльності з дотриманням вимог безпеки праці в конкретній галузі землеробства.

Програма вивчення навчальної дисципліни „Охорона праці в галузі, екологія праці та цивільний захист” складена у відповідності до освітньо-професійних програм підготовки магістрів інженерних спеціальностей.

**Зміст курсу навчальної дисципліни забезпечує вивчення наступних тем:**

#### **Модуль 1. Охорона праці в галузі та екологія праці**

Тема.1. Міжнародні норми в галузі охорони праці.

Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі

Тема 3. Система управління охороною праці в організації.

Тема 4. Ефективність функціональної структури СУОП.

Тема 5. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.

Тема 6. Проблеми фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії в галузі.

Тема 7. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях

Тема 8. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах

Тема 9. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці

- Тема 10. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві
- Тема 11. Технічні та організаційні системи захисту людини на виробництві:
- Тема 12. Аналіз ризиків виробничої діяльності, принципи та методи екології праці:
- Тема 13. Сучасна екологічна ситуація. Стан охорони праці та довкілля:
- Тема 14. Охорона водних ресурсів, очищення стічних вод та утилізація відходів.
- Тема 15. Захист атмосферного повітря від забруднення викидами підприємств і автотракторними двигунами.

## **Модуль 2. Цивільний захист**

- Тема 16. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій
- Тема 17. Планування з питань цивільного захисту.
- Тема 18. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання.
- Тема 19. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного, біологічного зараження.
- Тема 20. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС
- Тема 21. Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної системи цивільного захисту для технічного і транспортного профілю
- Тема 22. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту для технічного і транспортного профілю

**Мета вивчення** навчальної дисципліни "Охорона праці в галузі, екологія праці та цивільний захист" є:

- формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі; здатності творчого мислення, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру і приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту з урахуванням особливості майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнення науково-технічного прогресу.

**Ціллю** вивчення навчальної дисципліни є забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

**Пререквізити:** перед початком вивчення курсу студентам необхідно володіти знаннями з математики, включаючи теорію ймовірності, загальної фізики, хімії, гідравліки, опору матеріалів, основ охорони праці, безпеки життєдіяльності, іноземної мови.

**Постреквізити:** здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння аспектів професійної діяльності; здатність приймати обґрунтовані рішення; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, здатність організовувати процеси сільськогосподарського виробництва на принципах точного землеробства, ресурсозбереження, оптимального природокористування та охорони природи; використовувати сільськогосподарські машини та енергетичні засоби, що адаптовані до використання у системі точного землеробства; здатність до отримання і аналізу інформації щодо тенденцій розвитку аграрних наук, технологій і техніки в сільськогосподарському виробництві; здатність гарантувати екологічну безпеку у сільськогосподарському виробництві; здатність комплексно впроваджувати організаційно-управлінські і технічні заходи зі створення безпечних умов праці в АПК.

## **Завдання вивчення дисципліни (результати навчання)**

### ***Завдання вивчення дисципліни:***

*Основними завданнями* вивчення дисципліни "Охорона праці в галузі, екологія праці та цивільний захист" полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності; передбачає засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування надзвичайних ситуацій, побудову моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення надзвичайних ситуацій, захисту персоналу, населення, матеріалів та культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

### ***У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:***

#### **знати:**

- нормативно-правову базу охорони праці в галузі;
- функціональні обов'язки, права і відповідальність керівників щодо створення і забезпечення здорових і безпечних умов праці у ввіреній галузі виробництва; роль служби охорони праці, трудового колективу та профспілок в СУОП;
- функції та задачі управління охороною праці; види планів та джерела фінансування законів по поліпшенню умов і охорони праці;
- методи та показники стану охорони праці, виробничого травматизму, професійних захворювань тощо;
- класи умов праці за показниками шкідливості та небезпечності, важкості та напруженості трудового процесу, категорії та клас галузевих об'єктів по електропожежо-вибухонебезпеці, організаційні і технічні засоби безпеки праці;
- стан та правові основи цивільного захисту, його завдання та принципи побудови;
- свої обов'язки за напрямком професійної діяльності з урахуванням завдань у цивільному захисті;
- методи та інструментарій моніторингу при надзвичайних ситуаціях, побудови моделей (сценарію) їх розвитку та оцінку їх соціально-економічних наслідків;
- приймати рішення з питань цивільного захисту в межах своїх повноважень.

#### **вміти:**

- володіти методами логічного моделювання небезпек виробничих процесів у галузі;
- володіти методами аналізу небажаних наслідків; проводити інструктаж та навчання працівників галузі з питань охорони праці;
- розробляти та впроваджувати у виробництво раціональні режими праці та відпочинку, організації трудового процесу і робочих місць, механізації та автоматизації виробничих процесів;
- виявляти в умовах виробництва потенційні і реальні небезпеки, джерела, фактори та умови їх можливої дії на людину;
- визначити засоби та заходи колективного та індивідуального захисту працюючих;
- складати довгострокові, поточні та оперативні плани по охороні праці, визначити джерела їх фінансування;
- проводити розрахунки економічного збитку від небажаних наслідків та володіти методами визначення комплексної оцінки економічної ефективності заходів по поліпшенню умов та охорони праці;
- розробляти та впроваджувати системи управління ризиком (безпекою) на виробництві;
- проводити ідентифікацію, дослідження умов виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій та забезпечувати скоординовані дії щодо їх попередження на об'єктах відповідно до своїх професійних обов'язків;
- застосовувати методику з прогнозування та оцінки обстановки в зоні надзвичайних ситуацій, (розраховувати параметри вражаючих чинників джерел надзвичайних

ситуацій що контролюються і використовуються для прогнозування, визначення складу сил, засобів і ресурсів для подолання наслідків надзвичайних ситуацій);

- впроваджувати превентивні та оперативні (аварійні ) заходи цивільного захисту;
- інтерпретувати новітні досягнення в теорії та практиці управління безпекою у надзвичайних ситуаціях;
- забезпечувати якісне навчання працівників об'єкта з питань цивільного захисту, надавати допомогу та консультацію працівникам організації (підрозділу) з практичних питань захисту у надзвичайних ситуаціях;
- оцінювати стан готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення надзвичайних ситуацій за встановленими критеріями та показниками.

### Календарно-тематичний план

| №                | Тема                                                                                                                                   | Форма діяльності                   | Обсяг годин | Бали      | Термін виконання         |
|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-------------|-----------|--------------------------|
| <b>3 семестр</b> |                                                                                                                                        |                                    |             |           |                          |
|                  | <b>Модуль 1.<br/>Охорона праці в галузі,<br/>екологія праці</b>                                                                        | <b>Аудиторна</b>                   | <b>26</b>   | <b>20</b> | <b>1...6<br/>тиждень</b> |
| 1                | <i><b>Лекція 1.</b></i> Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі                                        | Аудиторна,<br>лекційна             | 2           | 1         | 1 тиждень                |
| 2                | <i><b>Лекція 2.</b></i> Проблеми фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії в галузі.                                           | Аудиторна,<br>лекційна             | 2           | 1         | 3 тиждень                |
| 4                | <i><b>Лекція 3.</b></i> Технічні та організаційні системи захисту людини на виробництві                                                | Аудиторна,<br>лекційна             | 2           | 1         | 5 тиждень                |
| 5                | <i><b>Практичне заняття 1.</b></i> Розробка інструкцій з охорони праці                                                                 | Аудиторна,<br>практичне<br>заняття | 2           | 2         | 1 тиждень                |
| 6                | <i><b>Практичне заняття 2.</b></i> Складання колективного договору                                                                     | Аудиторна,<br>практичне<br>заняття | 2           | 2         | 1 тиждень                |
| 7                | <i><b>Практичне заняття 3.</b></i> Визначення економічного збитку від травматизму та професійних захворювань                           | Аудиторна,<br>практичне<br>заняття | 2           | 2         | 2 тиждень                |
| 8                | <i><b>Практичне заняття 4.</b></i> Атестація робочих місць за умовами праці                                                            | Аудиторна,<br>практичне<br>заняття | 2           | 2         | 2 тиждень                |
| 9                | <i><b>Практичне заняття 5.</b></i> Логічне моделювання небезпек виробничих процесів та оцінка базового і припустимого ризику. (4 год,) | Аудиторна,<br>практичне<br>заняття | 2           | 2         | 3 тиждень                |
| 10               | <i><b>Практичне заняття 6.</b></i> Аналіз ризику, принципи та методи екології праці                                                    | Аудиторна,<br>практичне<br>заняття | 2           | 2         | 4 тиждень                |
| 11               | <i><b>Лекція 4.</b></i> Охорона водних ресурсів, очищення стічних вод та утилізація відходів.                                          | Аудиторна,<br>лекційна             | 2           | 1         | 5 тиждень                |
| 12               | <i><b>Практичне заняття 7.</b></i> Загальні вимоги до екологічно безпечних                                                             | Аудиторна,<br>практичне            | 2           | 2         | 5 тиждень                |

|    |                                                                                                       |                                           |           |            |                      |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-----------|------------|----------------------|
|    | систем та технологічних процесів, екологічні стандарти.                                               | заняття                                   |           |            |                      |
| 13 | <b>Практичне заняття 8.</b> Охорона водних ресурсів, очищення стічних вод та утилізація відходів.     | Аудиторна, лабораторне заняття            | 2         | 2          | 6 тиждень            |
|    | <b>Самостійна робота</b>                                                                              | <b>Виконання індивідуального завдання</b> | <b>64</b> | <b>7,5</b> | <b>1...6 тиждень</b> |
| 14 | Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці                                                       | Самостійне вивчення                       | 5         | 7,5        | 1...6 тиждень        |
| 15 | Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі                       | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
| 16 | Тема 3. Система управління охороною праці в організації.                                              | Самостійне вивчення                       | 5         |            |                      |
| 17 | Тема 4. Ефективність функціональної структури СУОП.                                                   | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
| 18 | Тема 5. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.              | Самостійне вивчення                       | 5         |            |                      |
| 19 | Тема 6. Проблеми фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії в галузі.                          | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
| 20 | Тема 7. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях                                      | Самостійне вивчення                       | 5         |            |                      |
| 21 | Тема 8. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах                                    | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
| 22 | Тема 9. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці                               | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
| 23 | Тема 10. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві      | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
| 24 | Тема 11. Технічні та організаційні системи захисту людини на виробництві.                             | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
| 25 | Тема 12. Аналіз ризику, принципи та методи екології праці.                                            | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
| 26 | Тема 13. Сучасна екологічна ситуація. стан охорони праці та довкілля.                                 | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
| 27 | Тема 14. Охорона водних ресурсів, очищення стічних вод та утилізація відходів                         | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
| 28 | Тема 15. Захист атмосферного повітря від забруднення викидами підприємств і автотракторними двигунами | Самостійне вивчення                       | 4         |            |                      |
|    | <b>Проміжна атестація</b>                                                                             | <b>Тестування</b>                         | <b>-</b>  | <b>15</b>  | <b>7 тиждень</b>     |
|    | <b>Модуль 2</b><br><b>Цивільний захист</b>                                                            | <b>Аудиторна</b>                          | <b>10</b> | <b>20</b>  | <b>7-12 тиждень</b>  |
| 29 | <b>Лекція 5.</b> Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій.          | Аудиторна, лекційна                       | 2         |            | 7 тиждень            |

|    |                                                                                                                                                                       |                                           |            |            |                       |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|------------|------------|-----------------------|
| 30 | <b>Лекція 6.</b> Планування з питань цивільного захисту. Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної системи цивільного захисту для технічного і транспортного профілю. | Аудиторна, лекційна                       | 2          |            | 9 тиждень             |
| 32 | <b>Практичне заняття 9.</b> Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій.                                                               | Аудиторна, практичне заняття              | 4          |            | 9-10 тиждень          |
| 33 | <b>Практичне заняття 10.</b> Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання          | Аудиторна, практичне заняття              | 2          |            | 11 тиждень            |
| 34 | <b>Практичне заняття 11.</b> Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного, біологічного зараження.                        | Аудиторна, практичне заняття              |            |            |                       |
|    | <b>Самостійна робота</b>                                                                                                                                              | <b>Виконання індивідуального завдання</b> | <b>50</b>  | <b>7,5</b> | <b>7...12 тиждень</b> |
|    | Тема 16. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій.                                                                                  | Самостійне вивчення                       | 8          | 7,5        | 7...12 тиждень        |
|    | Тема 17. Планування з питань цивільного захисту.                                                                                                                      | Самостійне вивчення                       | 6          |            |                       |
|    | Тема 18. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання                              | Самостійне вивчення                       | 6          |            |                       |
|    | Тема 19. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.                                           | Самостійне вивчення                       | 8          |            |                       |
|    | Тема 20. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС.                                                                                          | Самостійне вивчення                       | 8          |            |                       |
|    | Тема 21. Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної системи цивільного захисту для технічного і транспортного профілю.                                                 | Самостійне вивчення                       | 8          |            |                       |
|    | Тема 22. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту для технічного і транспортного профілю.                                                                        | Самостійне вивчення                       | 6          |            |                       |
|    | <b>Підсумковий контроль</b>                                                                                                                                           | <b>Іспит</b>                              | <b>-</b>   | <b>30</b>  | <b>Згідно графіку</b> |
|    | <b>Всього</b>                                                                                                                                                         | <b>-</b>                                  | <b>150</b> | <b>100</b> | <b>1...15 тиждень</b> |

## Політика виставлення балів (система оцінювання та критерії)

| Поточне тестування та самостійна робота |    |      |       |          |         |         |     | Разом за модулі та СРС | Атестація | Підсумковий тест - екзамен | Сума |
|-----------------------------------------|----|------|-------|----------|---------|---------|-----|------------------------|-----------|----------------------------|------|
| Модуль 1                                |    |      |       | Модуль 2 |         |         | СРС |                        |           |                            |      |
| T1                                      | T2 | T3-4 | T5-15 | T 16-17  | T 18-19 | T 20-22 |     |                        |           |                            |      |
| 2                                       | 2  | 5    | 11    | 6        | 6       | 8       | 15  | 55<br>(40+15)          | 15        | 30                         | 100  |

### Критерії оцінювання самостійної роботи (тези, стаття): (15 балів)

Актуальність теми дослідження – 5

Повнота викладення матеріалу – 10

### Методи навчання

#### 1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: пояснення, (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів.

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. *Практичні*: лабораторний метод, практична робота.

#### 2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*

2.2. *Методи синтезу*

2.3. *Індуктивний метод*

2.4. *Дедуктивний метод*

#### 3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності

студентів.

3.1. *Проблемний*

3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*

3.3. *Дослідницький*

3.4. *Репродуктивний*

3.5. *Пояснювально-демонстративний*

4. **Активні методи навчання** - використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** - використання мультимедійних технологій, інтерактивної дошки, діалогове навчання, співробітництво студентів.

### Вимоги викладача

Систематичне відвідування лекційних та практичних занять (у разі перебування на дистанційному навчанні – своєчасно виконувати тестові завдання по модулям та самостійну роботу); виконання всього обсягу навчального навантаження; написання тез та статей на запропоновану викладачем тематику, виступ на науковій студентській конференції.

### Література для вивчення дисципліни

#### Основна:

1. Закон України "Про охорону праці" від 14 жовтня 1992 р. (Редакція станом на 20.01.2018).
2. Кодекс Законів про працю в Україні.

3. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 23.09.99 р. №1105. (Редакція станом на 19.12.2017)
4. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». (Редакція станом на 04.04.2018)
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1232 «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві». (Редакція станом на 24.04.2017)
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат». (Редакція станом на 13.03.2018)
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 серпня 1992 р. (Редакція станом на 28.10.2016)
8. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: Загальні вимоги. Навчальний посібник. – К.: «Основа».2011 – 551 с.
9. Дементій Л.В., Юсіна Г.Л., Чижигов Г.І. Охорона праці в галузі. –Краматорськ: ДДМА, 2006. -296 с.
10. Полетаєв В.П.Охорона праці в галузі: навчальний посібник / В.П.Полетаєв,О.А. Крюковська / під ред. д.т.н., проф.А.П. Огурцова. —Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2015. — 363с.
11. ДСТУ ISO 14001:2006. Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 14001:2004, IDT)
12. ДСТУ OHSAS 18002:2015 Національний стандарт України системи управління гігієною та безпекою праці - Видання офіційне – Київ ДП «УкрНДНЦ». 2016
13. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року за N 5403-VI.
14. ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Київ. – Мінрегіонбуд. України, -2010.
15. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
16. Закон України “ Про правовий режим воєнного стану”. – К. Урядовий кур’єр, 14.06.2000.-№107.
17. Закон України “ Про захист людини від інфекційних хвороб”. – К. 06.04.2000. №1645-III.
18. Закон України “ Про зону надзвичайної екологічної ситуації”. – К.13.07.2000.-№1908- III.
19. Закон України “ Про об’єкти підвищеної небезпеки”. – К.18.01.2001.-№2245- III.
20. Закон України “ Про зону надзвичайної екологічної ситуації” від 13.07.00. №08-III.
21. Закон України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 16. – Ст. 198; 1992., № 13. – Ст. 177.
22. Закон України “ Про правовий режим надзвичайного стану”. - К.Урядовий кур’єр, 14.06.2000.-№107.
23. Закон України “ Про аварійно – рятувальні служби”. - К.Урядовий кур’єр, 14.12.1999. - №1281.
24. Закон України “ Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”. - К.Урядовий кур’єр, 16.09.2000. - №149.
25. Постанова КМ України “ Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій” від 16.02.98 №174 (Із зм. і доп., внесеними постановами КМ України від 24.09.99 №1763, від 21.10.99 №43.
26. Постанова КМ України “ Про порядок формування розміщення та проведення операцій з матеріальними цінностями Державного резерву” від 08.10.97року №1129.

27. Постанова КМ України “ Про номенклатуру та обсягів продукції Державного матеріального резерву” від 07.08.98 року №1245-46.
28. Постанова КМ України “ Про розбронювання матеріальних цінностей мобілізаційного резерву та створення запасів матеріально-технічних ресурсів для виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій” від 15.04.97 року №338-027.
29. Постанова КМ України “ Про затвердження особливостей формування та проведення операцій з матеріальними цінностями мобілізаційного резерву” від 29.01.98 року №100-03.
30. Постанова КМ України “ Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях” від 15.02.99 №2.
31. Постанова КМ України “ Про Основні засади створення в Україні підсистеми рятування і ліквідації небезпечних забруднень на воді єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру” від 5.10.98 №1599.
32. Постанова кабміну України ” Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру” К.03.08.1998.-№1198.
33. Указ Президента України “ Про систему реагування на надзвичайні ситуації на водних об'єктах” від 15.06.01 №436/2001.
34. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісєєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008.– 223 с.
35. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.- 384 с.
36. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004р.,-136с.
37. Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. "Техногенна та природна небезпека". Т.3."Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування".Посібник.- К.: КІМ, 2007, 2008.- 636 с.,- 152 с.
38. Михайлюк В.О. Цивільний захист: Навчальний посібник. Ч.3: Цивільна оборона. – Миколаїв: УДМТУ, 2002.- 155 с.
39. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник.– К: Центр учбової літератури, 2008.– 158 с.
40. Осипенко С.І., Іванов А.В. "Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту". Навчальний посібник. -К., 2008. -286с.
41. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., -К.: АМУ, 2008, -250с.
42. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник.– К: Знання-Прес, 2007.– 487 с.
43. Сусло С.Т., Заплатинський В.М., Харамда Г.М. Цивільний захист: Навч. посібник/ За ред.. проф.. М.О. Біляковича.– К.: Арістей, 2007.– 386 с.

#### **Додаткова:**

1. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: НПАОП 0.05-8.04-92. — Х.: ФОРТ, 2003. — 16 с.
2. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
3. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
4. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55

5. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
6. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
7. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
8. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
9. НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
10. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.
11. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
12. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2001 року, № 528.
13. Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков І.В., Литвинов В.В., Письменний Е.Н. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. Учебн. пособие. – К. НТУУ КПИ, 2009, -363с.
14. Довідник з цивільної оборони / Г.Г. Міговіч, ЗАТ "Українська технологічна група". К. – 1998. – 526с.
15. Джиргей В.С., Жидецьки В.Ц., Безпека життєдіяльності. Львів "Афіша", 1999.-252с.
16. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С., Цивільна оборона. Навчальний посібник / За ред. Кашина П.І. - Львів, "П.П. Васильович К.І.", 2005-338 с.
17. Збірник нормативно-правових актів з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Вип.3. Під заг.ред. В.В.Дурдинця- Київ: Агенство "Чорнобильінтерінформ", 2001.-532с.
18. Програма дій "Порядок денний на ХХІ сторіччя". К.: "Інтерсфера", 2000.-359 с.

### **Інформаційні ресурси**

1. <http://dsp.gov.ua/> - Офіційний сайт Державна служба України з питань праці
2. <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm> Офіційний сайт International Labour Organization
3. <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування України.
4. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
5. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
6. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
7. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
8. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
9. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
10. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua>, [www.osvita.com](http://www.osvita.com).
11. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
12. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.
13. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
14. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.

15. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
16. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації <http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).
17. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.
18. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру <http://chronicl.chat.ru/>.
19. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
20. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
21. <http://www.dnopr.kiev.ua>- Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
22. <http://www.social.org.ua>- Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
23. <http://base.safework.ru/iloenc>-Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.